

# OBOZY WIELKIEJ EMIGRACJI

## 1. Wielka Emigracja

Po powstaniu listopadowym na Zachód Europy wyemigrowało, uchodząc przed represjami, około 10 000 Polaków – uczestników powstania, członków Rządu Narodowego i sejmu. Znaczną część emigracji stanowili oficerowie wojska polskiego internowani po przekroczeniu granicy zaboru pruskiego. Emigracja ta została nazwana wielką nie tylko ze względu na swą liczebność ale także ze względu na to, że objęła ona wybitnych przedstawicieli polskiego społeczeństwa. W olbrzymiej większości była to inteligencja, ¾ z niej miało szlacheckie pochodzenie. Początkowo zostali oni przyjęci entuzjastycznie przez ludność krajów zachodnich jako obrońców wolności, bohaterów. Którzy strzegli Belgii i Francji przed rosyjską interwencją. Emigranci osiedlali się we Francji, Anglii i Belgii. We Francji polskich oficerów najpierw osiedlono w kilkutysięcznych „zakładach”, a później rozproszono po prowincji by nie stanowili zagrożenia. Utrudniano im osiedlanie się w Paryżu. Większość asymilowała się, zdobywała zawody, zawierała związki małżeńskie. Część jednak nie chciała się asymilować i poświęciła się życiu politycznemu.

### Próby zjednoczenia emigracji polskiej:

- początkowo powstał Komitet Tymczasowy Emigracji w Paryżu (przedstawiciele obozu kaliskiego). Następnie przedstawiciele Towarzystwa Patriotycznego utworzyli Komitet Narodowy Polski.
- W 1832 r. powołano Komitet Emigracji Polskiej, na czele którego stanął generał Dwernicki. Nie działał jednak długo.
- W 1834 r. powołano organizację Młoda Polska (Lelewel)
- W 1836 r. gen. Dwernicki podjął próbę zjednoczenia działaczy emigracyjnych powołując Konfederację Narodu polskiego. Do Konfederacji przystąpiła Młoda Polska. Jednakże jej członkowie zostali wydalen z Francji.
- W 1837 r. rozpoczęła działalność Zjednoczenie Emigracji Polskiej.  
Poszczególne ugrupowania rywalizowały między sobą o przywództwo nad Emigracją. Emigracja ta nie potrafiła się zjednoczyć i nie chciała uznać dawnych autorytetów. autorytetów połowie lat 30-ych wykrystalizowały się cztery obozy polityczne Wielkiej Emigracji.

## 2. Hotel Lambert.

Na czele stał **książe Adam Czartoryski**. Powstał we Francji. Centrala mieściła się w Paryżu. Nazwę przyjęto od siedziby księcia Adama Czartoryskiego. Skupiało głównie bogate ziemiaństwo, wyższych oficerów i dygnitarzy powstańców.

**Program** – opowiadano się za:

- zniesieniem pańszczyzny i stopniowym uwłaszczeniem
- równouprawnieniem bogatego mieszczaństwa ze szlachtą
- **odzyskaniem niepodległej Polski** na drodze dyplomatycznej lub wskutek interwencji Anglii i Francji. Proponowano utworzenie legionu polskiego we Francji. Miało to na celu utrzymanie emigrantów pod bronią, spodziewając się wybuchu wojny europejskiej. Liczono się również z możliwością powstania zbrojnego by odzyskać niepodległość. Chciano odrodzenia Polski w granicach przedrozbiorowych choć za punkt wyjścia przyszłej Polski uznano Królestwo Polskie i jego konstytucję z 1815 r. Przyszła Polska miała być monarchią konstytucyjną, w której prawa polityczne miały zależeć od cenzusu majątkowego.
- dążeniem do interwencji militarnej Francji i Anglii w związku z naruszeniem przez Rosję zasady równowagi europejskiej.

## 3. Komitet Narodowy Polski = Komitet Lelewelowski

Na jego czele stał **Joachim Lelewel** W jego skład wchodził głównie średnia szlachta i inteligencja. Jego członków często określano mianem szlacheckich rewolucjonistów.

**Program** – opowiadano się za:

- konieczność zniesienia pańszczyzny za odszkodowaniem – zdawano sobie sprawę z konieczności reform, nie chciano jednak zniechęcać do nich szlachty. Uważano, że można osiągnąć dobrowolne przymierze szlachty i chłopów.
- **odzyskaniem niepodległego państwa polskiego** dzięki współpracy z rewolucjonistami europejskimi, szczególnie z międzynarodowym węglarstwem. Lelewel głosił hasło „Za naszą i waszą wolność” – dążył do sprzymierzenia się z ludami nie z rządami. Chciano więc skorzystać z ogólnoeuropejskich wystąpień i doprowadzić do wybuchu powstania narodowego na ziemiach polskich. Przyszła Polska miała być republiką

**Komitet Narodowy Polski został rozwiązany w 1832 r.** gdyż część jego członków wzięła udział w wystąpieniach węglarzy w Paryżu i w Lyonie. Lelewel zaś został uznany za *persona non grata* i wydalony z Francji. Osiedlił się w Belgii. Na miejscu Komitetu powołał organizację **Zemsta Ludu**, której celem było przygotowanie ogólnonarodowego powstania.

W 1834 r. emigranci polscy, włoscy i niemieccy podpisali w Bernie akt zawiązania organizacji **Młoda Europa**. Za cel działalności uznano współdziałanie wywalczyć niepodległość. Polacy zawiązali oprócz tego osobną organizację – **Młoda Polska**, na czele której stanął również Joachim Lelewel. Celem Młodej Europy było przejęcie kierownictwa nad emigracją i konspiracją w kraju. Nie udało się jej jednak zjednoczyć emigracji. **Wysyłała ona emisariuszy do kraju** by tworzyli konspirację – m.in. bracia Zalescy, Szymon Konarski, Tadeusz Żabiński.

**Węglarstwo** – inaczej **karbonaryzm** – organizacja rewolucyjna powstała we Włoszech Włoszech pierwszej połowie XIX wieku., rozpowszechniona także w innych krajach Europy. Karbonariusze byli zorganizowani na wzór masoński. W swym programie łączyli hasła narodowe z programem reform społecznych i politycznych. Ruch ten wywarł olbrzymi wpływ na sytuację polityczną Europy w pierwszej połowie XIX wieku walcząc z ładem powiędzińskim. Węglarze wywołali rewolucje na Płw. Apenińskim (1820 – 1821), w Hiszpanii (1820), w Modenie, Parmie (1831). W 1832 r. reformy węglarstwa dokonał Filip Buonarrot tworząc Demokratyczne Węglarstwo Powszechne, które przyczyniło się do wybuchu Wiosny Ludów 1848 – 1849.

#### **4. Towarzystwo Demokratyczne Polskie (TDP)** – w 1830 r. powstało w Paryżu

Na czele TDP stali: **Jan Nepomucen Janowski, Wiktor Hetman, Tadeusz Krępowiecki**

Jego członkami była głównie inteligencja i drobna szlachta.

**Program** – TDP zmieniał swoje poglądy. Początkowo w 1832 r. ogłosili tzw. **Mały Manifest**, na który duży wpływ miał Tadeusz Krępowiecki. W Manifestie:

- potępiono szlacheckich przywódców powstania listopadowego, oskarżając ich o jego klęskę
- domagano się zniesienia systemu stanowego
- proponowano zniesienie poddaństwa osobistego chłopów i ich uwłaszczenia
- nawoływano do rewolucji społecznej

Był to program bardzo radykalny (lewicowy).

**W 1836 r.** ogłoszono **nowy program** – był to tzw. **Wielki Manifest lub Manifest Poitierski**.

Głoszono w nim:

- Polska musi własnymi siłami wywalczyć sobie niepodległość i nie liczyć na pomoc z zewnątrz. Jednym słowem przyszła Polska odrodzi się wskutek powstania ogólnonarodowego, w którym powinno wziąć udział całe społeczeństwo zgodnie z hasłem „*Wszystko dla ludu, wszystko przez lud*”
- wszyscy obywatele są wolni i równi - zniesiono więc uprzywilejowanie ze względu na pochodzenie społeczne. Mimo, że tego nie wspomniano przyszła Polska miała być republiką.
- przeprowadzenie uwłaszczenia chłopów bez odszkodowania; uwłaszczenie miało objąć tylko tych chłopów, którzy już dzierżawili ziemię. (chłopów posiadaczy). Chciano w ten sposób przyciągnąć chłopów do planowanego powstania.
- pozostawienie własności szlacheckiej = folwarków
- wszystkie urzędy powinny być obieralne

Od 1836 r. na czele TDP stała Centralizacja złożona z 5 osób, wybierana na kadencję 1 roku, której siedzibą było Poitiers, a później Wersal.

#### **5. Gromady Ludu Polskiego**

Zostały zawiązane w Anglii w 1835 r. Na czele Gromad stali: **Zenon Świętosławski, Stanisław Worcell i Tadeusz Krępowiecki**. W skład Gromad wchodził szereg żołnierzy i podoficerów deportowanych z twierdz pruskich: Grudziądz, Kwidzyn i Gdańsk. Żołnierze ci zostali osadzeni w twierdzy gdyż odmówili przyjęcia carskiej amnestii. Wypuszczono ich w 1834 r. i wyprawiono do Ameryki Północnej. Nigdy tam nie dotarli: 1 transport dotarł do Francji, 2 – do Algierii gdzie zaciągnął się do Legii Cudzoziemskiej, 3 dotarł do Portsmouth w Anglii. Powstały 3 gromady: **Gromada Grudziądz** w Portsmouth, **Gromada Humań** na Wyspie Jersey i **Gromada Praga** w Londynie.

**Program** – był bardzo radykalny. Głoszono:

- oddanie całej władzy w ręce ludu
- zlikwidowanie podziału stanowego i szlachty jako stanu
- zniesienie prywatnej własności folwarcznej, właścicielem ziemi jest lud, który powinien ją nadawać w dożywotnie użytkowanie
- chciano by przyszła Polska była republiką
- chciano uspołecnić całą własność – hasła utopijnego socjalizmu